

Mappemetodikk og bruk av IKT

Olga Dysthe
Seksjon for utdanningsvitenskap
Universitetet i Bergen

Kva er ei mappe?

- ('portfolio'="å bere ark")
- ei samling av fagleg arbeid gjort over ein lengre tidsperiode
- kan innehalde arbeid i ulike sjangrar og medium
- **inneheld refleksjon og sjølvvurdering:** kritisk fagrefleksjon + refleksjon over eigen læringsprosess og fagleg utvikling ("metakognisjon")
- **viser både prosess og produkt**

Eksempel på definisjon

“Ei mappe er ei planlagt samling av studentarbeid som viser studentens forsøk, framgang og prestasjonar på eitt eller fleire område. Samlinga må inkludere studentmedverknad i å velje ut innhald, kvalitetskriterium og døme på sjølvrefleksjon.”

Poulson, Poulson & Meyer 1991

Dysthe 2003

digital mappe

- vert lagra og organisert digitalt
- bygger på same pedagogiske prinsipp som ikkje-digitale mapper
- nyttar seg av mediespesifikke verkemidlar i læringsprosessar og dokumentasjon
- er meir eller mindre open og tilgjengeleg for andre
  - (Hildegunn Otnes 2003)

To ulike utgangspunkt for mapper

- **1) *Kompetansetilnærming*** ("the competency movement")
  - Dokumentere kompetanse i høve til detaljerte læringsmål (Instrumentelt)
  - Utvida curriculum vitae (jobbsøknad)
    - EKSEMPEL: "The European Language Portfolio"
    - "Undervisningsportfolio" for lærarar i høgare utd.
- **2) *Humanistisk tilnærming*** (*basis i konstruktivisme*)
  - Formål: Fagleg og personleg utvikling, forståing, vekst
  - Sjølvvurdering
  - Refleksiv læring og metakognisjon gjennom skriving
  - Koplar saman læring og vurdering.
- **"Alternative vurderingsformer i lærerutdanninga" knyter seg til 2)**

Internasjonale tendenser innen vurdering

■ Frå

- skilje undv./vurd
- slutteksam

- implisitte kriterier
- konkurranse
- lærerstyrt
- produktvurdering
- innhald

■ I retning av

- integrering undv./ vurd.
- alternative vurd.form
  - portfolio, sjølvvurd.
  - medstudentvurdering
  - gruppearb.,prosjekt
- eksplisitte kriterium
- samarbeid
- studentinnflytelse
- prosessvurdering
- kompetansar

Kva har IKT tilført mappemetodikken og læringspotensialet i mapper?

- **I. Adminstrasjonsverktøy**
- II. Innhald
- **III. Arbeidsmåtar**
- **IV. Formativ vurdering**
- **V. Nye former for summativ vurdering**

I. Adminstrasjonsverktøy

- Heilt nødvendig for å administrere eit mappesystem for store kull av studentar
- Undervurdert behov for administrator/
fagperson med jamn kontakt med studentane
  - Gi råd både ved teknologiske og faglege problem.
- Eksempel

- **Er mappene "Arkivskuff eller læringsarena"?**

III. Arbeidsmåtar

(som resulterer i dokumentasjon i mappene)

- **IKT som reiskap for samspel og samarbeid (CSCL)**
- **IKT støttar prosessorientert skriving**
- **Rettleiing og tilbakemeldingspraksis**
  - **IKT gir innsyn**
- **Mediespesifikke muligheter**
  - kommunikasjon på tvers av institusjonar og landegrenser
  - multimedialitet
  - hypertekst

Arbeidsmåtar 1:

IKT som reiskap for samspel og samarbeid mellom studentane

- **NB! Oppgåvene må designast slik at dei faktisk krev samarbeid**
- Eksempel:
- Hypertekstoppgåver (Vestfold)
  - Studentenes mapper: <http://pilot.hive.no/pilot2003/>
  - Karmakongen: <http://mix.hive.no/~gladsoe/karma.htm>
- Nordbygdaprojektet (Natur & miljø og pedagogikk HSH) <http://stud.hsh.no/prosjekt/nordbygd/>
- Tverrinstitusjonelt prosjekt om mellomkrigsromanar mellom HIVE og HSH
<http://ikt.hive.no/ans/ho/mellomkrigsromanstedet.htm>

Arbeidsmåtar 2:

IKT støttar proessorientert skrivning

- enkelt å endre tekst
- omskriving og mange tekstutkast vanleg praksis
- lett å vise prosess:
  - idemyldring, loggar, ulike utkast, chat, diskusjonsinnlegg
- respons kan gis når som helst
- kombinasjon av individuell og kollektiv tilbakemelding mulig
- samskriving av tekst enklare (kollektive tekstar)
  - NB! Negative sider ved elektronisk tilbakemelding

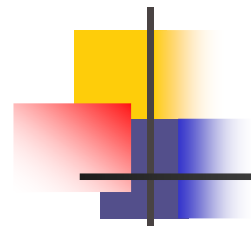
VI. Formativ vurdering

Konsekvensar av IKT for rettleiing og tilbakemeldingspraksis

- **Overgang frå munnleg til skriftleg tilbakemelding**
  - Positivt: meir presise kommentarar, kan lesast
  - Negativt: mister umiddelbart samspel, dialog, nyansar
- **'Transparens': Overgang frå privat til offentleg rom**
  - Positivt:
    - Studentane lærer av kvarandre og av respons til andre studentar
    - Høgre kvalitet på lærarrespons som er 'offentleg' ?
  - Negativt:
    - auka tidsbruk, undervisningsassistentar overtar lærarens rolle
- **IKT: eit komplementært kommunikasjonsmiddel**

Ulike grader av åpenhet i de digitale mappene (Otnes 2003)

LUKKEDE MAPPER

ÅPNE MAPPER

Det individuelle

Kun studenten selv (og læreren) har innsyn

Studentene kan ha innsyn i hverandres arbeider i visse tilfeller

Studentene har innsyn i alle medstudenters mapper

Mappene ligger åpne på nettet, men noen dokumenter er passordbelagt

Det kollektive

Alt mappeinnhold er åpent for alle på nettet

Kva trengs for å utnytte læringspotensialet i den formative vurderinga?

- **Gi studentane opplæring og trening i å bruke dei reiskap dei trengs for å lykkast:**
  - *bruk av IKT*
  - *å gi respons*
  - *å bruke respons i omarbeiding og forbetring av arbeid*
  - *refleksjon*
  - *sjølvvurdering*
  - *sjangerkunnskap*
  - *eksplisitte kvalitetskriterium*
- **Nye kompetansar som studentane ikkje har med seg**
- **Krev mykje tid!**
- **Konflikt mellom fag og kompetansar?**

Kva bestemmer mappebruk og IKT- bruk i eit fag/utdanning?

- mål og eigenart i faget og utdanninga
  - Læringsssyn
  - Undervisnings- og vurderingstradisjonar
  - Undervisningsdesign
  - Omfang og tid
- **Eksempel:** Norsk i lærarutdanning vs. historie ved univ.
  - Kva slag mediespesifikke verkemiddel støttar opp under fagets mål?
    - *Hypertekststruktur vs argumenterende tekststruktur*
    - *Multimediale tekstar*
    - *Sjangervariasjon*

V. IKT og summativ vurdering

- Vurderingsordninger i forsøket med digitale mapper
  - Karakter blir sett berre på mappa
    - Historisk Institutt, UiB: 4 oppgåver, 8 medstudent-respons-tekstar, link til ass.diskusjonsforum
  - Munnleg eksamen basert på mappa (ILS)
  - Skriftleg eksamen basert på mappa (Stord)
    - heimeeksamen, tradisjonell skuleeksamen eller open eksamen
  - Kombinasjon av 1 og 2 (Vestfold)
    - t.d. mappa 50 % munnleg 50%
- Erfaringar:
  - Digital presentasjon av mappe på munnleg eksamen gir studentane større muligheiter for å vise kva dei kan

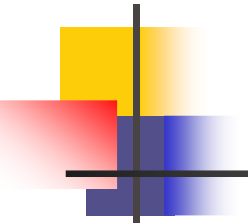
Sitat frå sensorrapport

- "Studentene i Plutoprojektet skilte seg klart ut ... og viste en iver og engasjement som jeg aldri før har opplevd i en slik sammenheng.
- Studentenes refleksjoner lå på et til dels meget høyt faglig nivå. Det skal sies at de hadde et trygt utgangspunkt – dette var oppgaver og temaer de selv hadde valgt ut for presentasjon og som de hadde arbeidet med over tid og reflektert mye over, både skriftlig og muntlig.
- Presentasjonene kunne lett bli oppfattet som et vedlegg til diskusjonen eller som en erstatning for studentenes egen refleksjon, men slik fungerte de ikke. Tvert i mot, presentasjonene var integrert i samtalen, de utfylte studentenes tenkning og sensors behov for raskt å kunne orientere seg i studentenes tema og kontekst.
- Selve eksamensformen var svært engasjerende og interessant.
- Et mål må være at også eksamen skal være et betydningsfullt tilskudd til studentenes tenkning. Som ekstern sensor vil jeg si at det skjedde. Eksamensformen bygget opp om studentenes selvtillit, samtidig som den gjorde studentene synlige som framtidige yrkesutøvere." 2003

Generelle funn i prosjektet

“Alternative vurderingsformer” 1

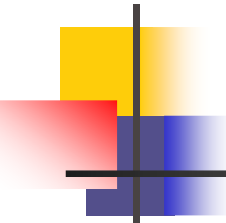
-
- Mapper kan påvirke læringsmiljøet i retning av meir studentaktive arbeidsformer, større studentansvar og endra student- og lærarroller
  - Mapper synleggjer ulike syn på læring og vurdering. Tradisjonell formidlingspedagogikk og eksamenslogikk både hos lærarar og studentar påverkar bruken av mappene i retning av 'oppgåvesamling' med sterk styring og kontroll
  - Mappene synleggjer konflikt mellom individsentrerte og felleskaps-orienterte læringsprosessar:
    - T.d. sterkt fokus på interaksjon og samarbeidslæring, men det som blir vurdert, er individuelle mapper og individuelle arbeid

Genrelle funn 2: Dilemmaet styring – fridom blir forsterka gjennom digitale mapper

---

- Kvifor:
  - Styrings- og kontrollmuligheitene er så mykje større enn før, spesielt gjennom LMS
  - Dei positive konsekvensane for studentane av fridom er større enn før:
    - muligheitene til å dokumentere kunnskap på varierte måtar har auka gjennom digitale mapper
- Blir LMS eit hinder for studentkreativitet?

I kva grad blir digitale mapper brukt til å styre og kontrollere studentane eller til å gi dei større fridom?

- **Lærarstyrt oppgave- pedagogikk sterk stilling i norsk høgare utdanning:**
  - Mappene blir oppgåvesamlingar
  - Rigid system dersom læraren lagar alle oppgåvene, set tidsfristar og reglar
    - *NB! Kva oppgåver skal vere lærargitt - studentbestemt?*
    - *NB! Gradvis auka fridom?*
- **Tidspresset som følgjer modulariseringa** (10, 15, 20 studiepoeng)
- **Kvalitetsreformen krev tett oppfølging av studentane:**
  - + rettleiing
  - - kontroll
- **Digitaliseringa forsterkar dette dilemmaet**
  - *Datatilsynet*
  - *NB! Kva er nødvendig kontroll - kva er overflødig – og kontraproduktivt*